

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 1

Issue 2

Gödöllő
2005

Hozzászólás a folyóirat előző számának nyelvészeti témájához

Jávorka Levente

Állattenyésztési, Takarmányozási és Laborállat-tudományi Intézet
Szent István Egyetem
1078 Budapest, István u. 2.
Javorka.Levente@aotk.szie.hu

Tisztelettel kérem alábbi, jó szándéktól vezérelt megjegyzéseim szíves közlését (remélve, hogy nem jutunk általuk a pokol kapujáig).

Örömmel tanulmányoztam az új (elektronikus) villanyújság első számát, hiszen – bár nem szorososan a szakmába vágó – a szakmát is érintő kérdésekkel nyitotta „lapjait”. Ezért a „kezdeményező kezdésért”, ti., hogy a szaknyelv ápolásának is ilyen fontosságot tulajdonít, és ráirányítja a figyelmünket, elismerés és köszönet illeti a lap szerkesztőit. A szerkesztők vitára is buzdítanak, tehát még melegében szeretném felhívni az Olvasók figyelmét a sorokban megbújó esetleges *ellentmondásokra*, éppen a lap címében szereplő (animal welfare, etológia és tartástechnológia) kifejezésekkel kapcsolatban.

Hogy hátulról kezdjem:

Wittmann Mihály – szakmatörténeti szempontból is kitűnő cikkében – lényegben egyetért azzal, hogy a három idegen szakkifejezés közül az első kettőt magyarul használjuk, de mint a következtetésében írja: „nem látom szükségesnek, hogy *technológia* szót, ami része a nemzetközi nyelvbázisnak, töröljük a nyelvhasználatból”. Amennyiben nyelvbázis alatt a szerző szókincset ért, kérdés, hogy az új szaklap miért kerül el éppen ennek angol változatát az angol címváltozatban: *Housing Systems* a *Technologies* helyett? A szerző szerint „sajnálatos, hogy a mezőgazdaság széles gyakorlatában *technológián* általában gépesítést értenek”. Lehet, hogy mára már az angolok is mást értenek *technológián*, és a *housing system* tulajdonképpen tartásmódot jelent? (Bár ez sajnos „csak” egy magyar szó!)

A szokatlan – de az etológia magyar megfelelőjeként részemről igen találó kifejezésnek tartott – „*szokástan*” kapcsán nagy bátran azt írtam: „az angol a *behaviour*, a francia a *comportement*, a német pedig a *Verhalten* kifejezéssel kapcsolatos szóösszetételeket használja szívesebben”. Remélem, tarthatom a véleményemet, de legalább azt, hogy a szintén öt szótagszámú *viselkedéstan* a magyar szövegekben a második helyre szorítja az etológiát.

Végül az első kifejezésről. *Wittmann Mihály* erről így ír: „a *jóllét* szavunkat az állatvilághoz inkább kifejezőnek tartom, ... a *jólét* szavunkat kifejezetten humán töltésűnek érzem és tartom, és elsősorban emberre vonatkoztatható.”

Az érvényben lévő *Helyesírási kézikönyvtár* szükséges esetekben zárójelben közli a – különben csak egyszerűen felsorolt – szavak jelentését. Ilyen eset a *jólét* (= jó sors, jó mód) és a *jóllét* (= egészség) is. A szótár előírásaival ugyan lehet egyet nem érteni, de *nem szabad* (mint bármely törvényével). S ha időben föllapozzuk, talán meg sem születik a két nyelvészeti fejtegetés. Az eredeti szerkesztői fölkérés szerint ugyanis „az *animal welfare* angol kifejezés magyar fordításainak témakörében kellett tanulmányt” írnom a lap első számában. A hangsúlyt most az „angol kifejezés” szavakra helyezném. Ha lapunknak angol címváltozata is van, kérdés, hogy miért kell a magyar címben az angol kifejezést használni? Ha a magyar nyelv képes két különböző fogalmat ilyen egyszerűen megkülönböztetni, miért kell azt az angolt használni, amelyik nem tesz különbséget a kettő között?

Erre az sem jó válasz, hogy legyen a kifejezés semleges (az angol sem az), hiszen a „*lét*” szóhoz nem tudjuk jó érzéssel a rossz jelzőt kapcsolni; a *jólét* mellett még a kívülállóság ürügyén sem sugallhatjuk az állat szenvedésének elfogadását.